

Jaarverslag

MARINIERSMUSEUM 2018

"Het stoerste uitje van Rotterdam"

Mariniersmuseum

Tel 0104129600

Wijnhaven 7-13
Rotterdam

www.mariniersmuseum.nl
info@mariniersmuseum.nl

Inhoud

Voorwoord	1
Bezoekersaantallen	3
Collectie	5
Vernieuwing vaste opstelling	8
Evenementen.....	11
Educatie	14
Marketing & Communicatie	15
Bedrijfsgegevens	17

Voorwoord

Highlights

Het jaar 2018 stond in het teken van ‘verwerken, herpakken en doorgaan’. Bij mijn aantreden als vestigingsdirecteur van het Mariniersmuseum in maart 2018 trof ik een verweesde en ietwat stuurloze organisatie aan. Na het vertrek van de vorige directeur in 2016 zijn er tussentijds verschillende interimers geweest en deze jaren zijn door medewerkers minder positief ervaren. Dat zorgde ervoor dat de energie voor optimale samenwerking was verzwakt. In mei nam het personeel hun onderlinge samenwerking daarom onder de loep tijdens een drijfverensessie en kon er langzaam als team worden begonnen met een ‘doorstart’. De komende jaren zullen wij aan veel vernieuwingen binnen het museum werken en we hopen hiermee ook het visitekaartje en een wervingsinstrument te zijn voor Defensie. Ik zie de toekomst van het Mariniersmuseum en onze medewerkers zeer positief en werk vol vertrouwen samen met het Korps Mariniers en de Gemeente Rotterdam.

Ondanks de voorgeschiedenis kon het Mariniersmuseum zich in januari 2018 voor het tweede jaar op rij gelukkig prijzen met de publieksprijs van de ANWB waarbij het Mariniersmuseum werd verkozen tot het ‘Leukste Uitje van Zuid-Holland’. In februari opende de tentoonstelling Zeesoldaten – Zo wijd de wereld strekt, waarin de geschiedenis van het Korps Mariniers van voor 1665 tot aan de Koude Oorlog wordt weergegeven. Net voor de zomer werd de schietgame VUUR! toegevoegd aan de tentoonstelling en deze diende als vakantietrekker.

De collectie in het depot in de Frederikskazerne in Den Haag werd ontdaan van in 2017 ontstane schimmel en er werd tevens ontzamd, zodat de collectie sterker werd. De objecten werden daarna grotendeels verhuisd naar het centrale SKD-depot in Soesterberg en een klein deel werd naar het depot in het kantoorpand aan de Wijnhaven 13 te Rotterdam overgebracht.

De banden met de gemeente Rotterdam, Defensie, het Korps Mariniers en met de kazernes in Rotterdam en Doorn werden in 2018 weer wat steviger aangehaald. Dit resulteerde onder andere in extra promotie onder de mariniers in opleiding en hun families. Ook kon daardoor de restauratie van het wapenschild van het Mariniersmuseum mogelijk worden gemaakt en

kregen wij ondersteuning bij het ombouwen van een amfibisch voertuig Bandvagn (BV) tot een museale attractie.

Publiekszaken pakte gestaag door met de organisatie van verschillende activiteiten. Een aantal hoogtepunten waren de Wereldhavendagen, de boekpresentatie van *Liggen Blijven!*, zomerdagen met stormbaan en klimtoren voor de deur van het museum en diverse bijzondere bijeenkomsten voor de korpscommandant, brigade-generaal Jeff Mac Mootry. Met de komst een nieuwe medewerker Educatie eind 2018 was het team van Publiekszaken weer op volle sterkte. In november volgden alle vrijwilligers een tweedaagse BHV-opleiding, waardoor nu zowel het voltallige personeel als de vrijwilligers BHV-gediplomeerd zijn en daardoor altijd inzetbaar zijn. Dit was voorheen niet het geval. Vaste medewerkers zullen niet meer structureel weekenddiensten draaien in 2019. De reden daarvan is een efficiëntere bezetting tijdens werkdagen en daardoor een meer optimale samenwerking.

Vooruitkijken

Voor ons ligt 2019 en dat zal 'Het jaar van verandering' worden. De entreehal en winkel zullen grondig worden verbouwd, op de eerste etage zal er voor de zomer een nieuwe gezinstentoonstelling worden gemaakt en na de zomer wordt de tweede etage aangepakt. De tentoonstellingen Rotterdam en de Mariniers en Eenheid in Uruzgan worden totaal vernieuwd. Tegelijkertijd ontstaat er op diezelfde verdieping een ruimte voor het creëren van tijdelijke tentoonstellingen, hetgeen en grote wens was voor het Mariniersmuseum. In 2019 zullen we met een nieuwe team Publiekszaken hard werken aan het organiseren van (extra) evenementen en het genereren van veel ruchtbaarheid voor het 'Stoerste uitje van Rotterdam'.

We hebben er allemaal zin in!

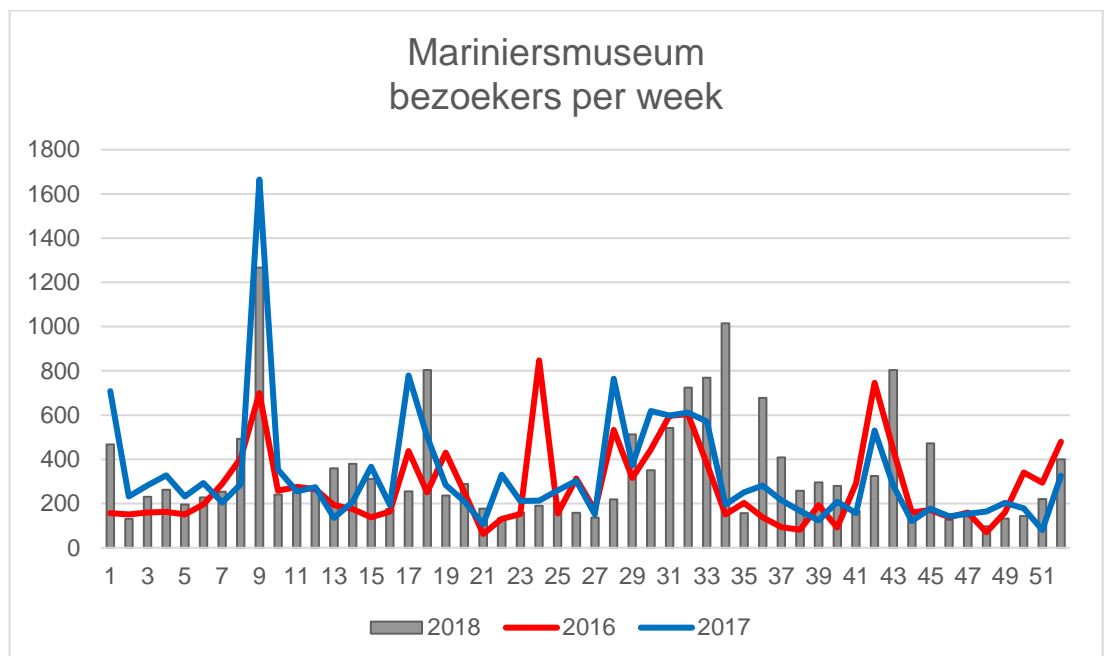
Frédérique van Steekelenburg – van der Stelt

Directeur Mariniersmuseum

26 januari 2019

Bezoekersaantallen

In totaal hebben 17.681 mensen het Mariniersmuseum in Rotterdam in 2018 bezocht. De tendens t.o.v. 2017 en 2016 is te zien in onderstaande grafiek. Hier valt op dat Museumnacht010 (week 9) dit jaar beduidend minder bezoekers heeft getrokken, evenals de zomermaanden juni en juli. Dit valt te herleiden naar het slechte weer tijdens de Museumnacht010 en de minder interessante algemene programmering van die avond. De tegenvallende bezoekcijfers tijdens de zomermaanden juni en juli lijken te zijn veroorzaakt door het uitermate warme weer in die maanden. In totaliteit is er een stijging van 5% t.o.v. 2017.

Waarbij de bezoekers zich per maand als volgt verdelen.

Bezoekers 2018	Mariniersmuseum
Januari	1138
Februari	1551
Maart	1952
April	1209
Mei	1462
Juni	757
Juli	1445

Augustus	2955
September	1700
Oktober	1623
November	895
December	994
2018	17681
2017	16849
t.o.v. 2017	105%

Hierin zijn de volgende bezoekerscategorieën te onderscheiden.

Bezoekcategorie	Aantal
Vol betalend	3896
Defensie	2287
Scholen	676
Korting	982
Derden	3909
Museumkaart	3892
Gratis	608
Evenementen	1431
	17681

Collectie

Collectiebeheer

De collectie van het Mariniersmuseum is afgelopen jaar gefaseerd verhuisd naar de depots van het Nationaal Militair Museum (NNM) in Soesterberg en het Mariniersmuseum in Rotterdam. Dit is in het laatste kwartaal van 2018 afgerond. In totaal zijn 3224 objecten verhuisd naar het NMM, waaronder uniformering en uitrusting, vuurwapens en radioactief materiaal. De verhuizing gaf een uitgelezen kans om de collectie nog eens zorgvuldig onder de loep te nemen, wat heeft geleid tot het ontzamen van 166 objecten.

Collectie Registratie Systeem

De collectie is voor 99% geregistreerd in het Adlib Collectie Registratie Systeem. Hiermee is

de standplaats van de gehele collectie – zo'n 51.400 objecten - te traceren. De 1% speling is te wijten aan de nog in te voeren nieuwverworven objecten. Het doel is om in 2019 een grote slag te maken met het digitaliseren van de collectie, door in Adlib beeldmateriaal toe te voegen van zoveel mogelijk objecten. Momenteel ligt dat op 85%. Het streven is om voor eind 2019 90% van de collectie van digitaal beeldmateriaal te hebben voorzien.

Aanwinsten

In 2018 heeft het Mariniersmuseum een omvangrijke en letterlijk beeldbepalende schenking gekregen vanuit het Korps Mariniers. Het betreft veelal fotografisch materiaal van de meer recente jaren.

Opvallend is dat er recentelijk relatief veel wordt aangeboden door erfgenamen van mariniers uit de periode van de Mariniersbrigade (1943-1949). Hieruit zijn met veel zorg weloverwogen keuzes gemaakt. Via erfgenamen konden ook enkele aanwinsten uit de

periode mei 1940 aan onze collectie worden toegevoegd. Dit jaar zijn er tevens enkele bijzonder fraaie historische stukken aangekocht, die een zeer waardevolle aanvulling zijn voor de collectie van het museum. Het betreft onder andere een pyrotechnische donderbus en een enterhouwer (zie verder onder aankopen). In totaal zijn er 552 aanwinsten aan de collectie toegevoegd, waarvan er zes zijn aangekocht.

Bruiklenen

De vernieuwde basisexpositie bevat enkele historische bruiklenen van het Scheepvaartmuseum en het Rijksmuseum, beide Amsterdam. Het meest opmerkelijk zijn die van het Rijksmuseum: een mariniershoed M1817, waarvan nog slechts één exemplaar bekend is, en een verwrongen entersabel afkomstig van de kanonneerboot van Van Speijk die in 1831 de lucht in ging bij Antwerpen. In totaal betreft het acht inkomende bruiklenen. Daarnaast werden er binnen de Stichting Koninklijke Defensiemusea (SKD) een aantal objecten geleend; van het Marinemuseum Rotterdam en het Nationaal Militair Museum in Soest. Dit jaar was er geen uitgaand bruikleenverkeer.

Restauratie

Het schilderij *Het Transport der Kolonialen* (kopie naar Isaac Israëls, 1965) is in 2018 gerestaureerd door Pauline Marchand en Jolijn Schilder en werd opnieuw ingelijst. Het doek met een indrukwekkend formaat, werd in 1965 ter gelegenheid van het 300-jarig bestaan van het Korps Mariniers geschonken en werd vervaardigd door de uit Opperloo afkomstige kunstschilder Mart van den Brink. Het originele schilderij maakt onderdeel uit van de collectie van het Kröller-Müller Museum en neemt de kijker mee naar een gebeurtenis in de tweede helft van de 19de eeuw. In die periode vertrekken ruim 70.000 militairen van het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger naar Nederlands-Indië. Te zien is hoe een groep KNIL-militairen over de Koningsbrug in Rotterdam loopt om zich in te schepen voor de lange

reis. De kolonialen worden op hun route van Station Maas naar de haven begeleid door gewapende mariniers, om te voorkomen dat iemand zich nog voor de inschepping bedenkt en er vandoor wil gaan. Voor de colonne lopen een tamboer en pijper van het Korps Mariniers. In 2019 zal het weer in volle glorie in het Mariniersmuseum op zaal te zien zijn.

Aankopen

In het kader van de herinrichting op de 2^e etage aangaande Moderne Missies zijn drie hedendaagse voertuigmodellen gekocht. Met dank aan de Stichting Vrienden van het Mariniersmuseum en de Stichting Historische Verzameling Korps Mariniers heeft het museum de volgende stukken kunnen aankopen:

Een pyrotechnische donderbus van de Admiraliteit Amsterdam uit 1793, een enterhouwer van de Admiraliteit Rotterdam uit 1732 en een Kapmes Marine model M1898. De donderbus en de enterhouwer hebben inmiddels een fraaie plek in de basisexpositie, in een speciaal hiervoor vervaardigde vitrine.

Vernieuwing vaste opstelling

Zeesoldaten, zo wijd de wereld strekt

Het Mariniersmuseum heeft een deel van de vaste opstelling op de schop genomen en voor een frisse interactieve inrichting gekozen. Op de derde etage worden bezoekers na een pakkende introductiefilm middels een tijdlijn meegenomen vanaf de historie - nog voor de oprichting van het Korps Mariniers in 1665 - tot en met de Koude Oorlog. In een keur aan gevarieerde objecten wisselen vele wapenfeiten elkaar af 'zo wijd de wereld strekt'. Spannende citaten benadrukken de hevige strijd die door de tijd heen door mariniers is gevoerd. De historische nadruk wordt afgewisseld met hedendaagse activiteiten en met interactieve uitdagingen voor jong en oud om zich daardoor even marinier te kunnen voelen. De nieuwe opstelling was vanaf maart 2018 te zien.

De media wist het Mariniersmuseum in deze openingsperiode goed te vinden. Zowel landelijk als lokaal werd de vernieuwde basispresentatie vermeld. Diverse schrijvende, filmende en presenterende media besteedde aandacht aan *Zeesoldaten*. Koploper in deze periode was RTV Rijnmond met een radio-interview, een internet artikel, een vlog en een nieuwsitem op tv.

Erelijst Mariniers en schietgame VUUR!

De afdeling Collectie maakte in deze periode ook de *Erelijst Mariniers* digitaal toegankelijk middels een prettig doorzoekbaar systeem dat gesneuvelde en omgekomen mariniers van 1940 tot heden op integere wijze een gezicht geeft. Deze digitale erelijst was aanleiding voor de afdeling Publiekszaken om op 4 mei, ter gelegenheid van de Nationale Dodenherdenking, hier een 24-uurs social media-actie aan te koppelen. Ieder uur, 24 uur

lang, werd er een andere marinier uit deze lijst online geëerd. De bereikcijfers waren ongekend hoog. Tijdens de jaarlijkse Vriendendag - traditiegetrouw op 14 mei - werd er vol lof gesproken over dit initiatief.

Om de interactieve presentatie binnen het museum een impuls te geven is hard gewerkt aan de realisatie van *VUUR!*, een schietgame op de derde etage waar het afvuren van een echte mitrailleur vanaf een bewegend marineschip op zee wordt gesimuleerd. Het doel van het spel is het stoppen van een kaping door piraten. Het toepassen van geweld wordt door mariniers alleen gebruikt als uiterst middel om veiligheid te forceren. De game leert de bezoeker dan ook dat schieten *serious business* is, en dat je met schieten ook zaken kunt afdwingen zonder iemand te raken. Het spel sluit goed aan op de mini-expositie *Antipiraterij missies Somalië*.

Overig

Verder is in de entreehal een levensechte paspop geplaatst van de Bijzondere Bijstandseenheid (BBE) en is er stoere bestickering op de erkerramen boven de entree gerealiseerd. In het kantoorpand heeft een wisseling van objecten plaatsgevonden in de Trompzaal en de Schuilingzaal. Volgens traditie heeft het Mariniersmuseum geadviseerd en geassisteerd bij de realisatie van een olieverfportret van de laatste oud-commandant van het Korps Mariniers, Generaal-Majoor der Mariniers Frank van Spang. Dit portret, vervaardigd door Mieke Robben, zal in 2019 worden toegevoegd aan de galerij der oud-commandanten op de Van Ghentkazerne te Rotterdam. Tot slot is er veel aandacht besteed aan het ontwikkelen van concepten en voorbereidingen voor aanpassingen op de bestaande (basis) exposities *Mei 1940* en *Moderne Missies* op de tweede etage.

Evenementen

Vakantieprogrammering

Tijdens alle vakanties konden jonge bezoekers met hun begeleiders terecht in het Mariniersmuseum voor een uitgebreid aanbod van knutsel, klauter en doe-activiteiten. In de voorjaarsvakantie was de vernieuwde basisopstelling *Zeesoldaten* voor het eerst open voor publiek.

In de meivakantie waren tevens de hindernisbaan en klimtoren van de Vloot- en Roadshow Koninklijke Marine aanwezig. Dit zorgde voor een recordaantal bezoekers op beide dagen. Zowel de digitale erelijst als de vakantieactiviteit wisten de regionale media goed te bereiken (met RTV Rijnmond wederom als koploper).

De zomer stond in het teken van het jeugdvakantiepaspoort. Diverse culturele instanties boden de Rotterdamse inwoners een divers programma. Het Mariniersmuseum kon daar uiteraard niet in ontbreken. Om knallend de vakantie in te gaan werd in deze periode de schietgame *VUUR!* geopend. Dit interactieve simulatiespel wordt gespeeld met een echt mitrailleur, maar in tegenstelling tot populaire computerspellen is het niet de bedoeling dat het doelwit wordt neergeschoten, maar zichzelf juist levend overgeeft.

In de entreehal van het museum was de gehele zomer de *Verhalen Baret* te zien (samenwerking met het Nationaal Comité Veteranendag). Deze *Veterans View* is een unieke installatie van een militaire baret op poten. Stap onder de baret en beleef via films de missies van veteranen op missie en kijk door hun ogen wat ze meemaken.

Eind augustus waren de mariniers van de Vloot- en Roadshow Koninklijke Marine opnieuw aanwezig. De hindernisbaan werd weer opgetuigd in de buurt van het museum. De klimtoren werd echter dit keer geplaatst op het plein voor de Markthal waar het museum de verbinding tussen promotionele activiteiten van de Wereldhavendagen, het Korps Mariniers

en het Mariniersmuseum verzorgde. Verder nam het museum deel aan een introductiedag van de studenten van de Erasmusuniversiteit (tijdens Eureka-week). Ter begeleiding van de studenten waren Rotterdamse gemeenteambtenaren aanwezig in het museum. Hier zijn hele fijne en nuttige contacten opgedaan, o.a. met de Programmamanager Jeugdcriminaliteit en -overlast, waardoor de samenwerking op dat gebied met de stadsmariniers nieuw leven in geblazen gaat worden.

Tijdens de herfstvakantie gingen bezoekers *Into the jungle*. Junglemarinier Tim kwam vertellen over zijn ervaringen, kinderen konden insecten eten, dierenmaskers knutselen en nog veel meer.

In de Kerstvakantie konden bezoekers een kaartje maken en sturen aan uitgezonden mariniers die de feestdagen ver weg van familie en vrienden moesten vieren. De kaartenactie *Stay Safe* is een landelijke activiteit waar alle vier defensiemusea aan meedoen als blijk van waardering en als opsteker voor de militairen op missie.

Museumnacht010

Traditiegetrouw werd de maand maart afgetrapt met de Rotterdamse Museumnacht010. Honderden bezoekers kozen ervoor om het Mariniersmuseum te bezoeken. Er waren re-enacters van 'Equipage De Delft' aanwezig die op de net nieuw geopende basispresentatie Zeesoldaten oude tijden deden herleven.

Sinterklaas

Sint-Nicolaas is niet alleen een kindervriend, hij is tevens beschermheilige van zeevarenden. Volgens een legende kalmeerde Sint-Nicolaas een 'woedende zee' en redde zo het leven van zeelieden. Veel havensteden kozen dan ook Sint-Nicolaas als beschermheilige en kennen een Nicolaaskerk, zo ook Rotterdam. Rond Sinterklaas konden jonge bezoekers hun

pietendiploma behalen het Mariniersmuseum, uiteraard door toepassing van vaardigheden die mariniers ook bezitten.

Boekpresentatie

Op 5 november vond er in het Mariniersmuseum een boekpresentatie plaats van *Liggen Blijven!* Het boek, geschreven door journalisten Olof van Joolen en Silvan Schoonhoven, biedt een inkijkje achter de schermen bij de mariniers die de Bijzondere Bijstandseenheid (BBE) vormden tijdens de bevrijding van de gekaapte trein bij De Punt in 1977, hun eerste zware beproeving. Het eerste exemplaar werd uitgereikt aan de commandant van het Korps Mariniers, brigade-generaal Jeff Mac Mootry. Deze bijzondere verhalen van de BBE werden niet zomaar uit handen gegeven...op ludieke wijze stormden twee in uniform geklede BBE'ers de ruimte binnen om de overdracht van het boek te begeleiden. De twee auteurs overhandigde uiteindelijk het boek aan de eregast. De publicatie kreeg veel aandacht van de pers en bereikte tevens verschillende nationale tv-programma's waaronder *EenVandaag*.

Educatie

Expeditie Speurneus – Mariniersmuseum

In het Mariniersmuseum konden gezinnen ook in 2018 de educatieve familietentoonstelling *Expeditie Speurneus 2.0* bezoeken. Kinderen maken hier op een interactieve manier kennis met Combat trackers, dé militaire spoorzoekers van het Korps Mariniers. Zij kunnen heel kleine veranderingen in de omgeving herkennen. Zij zien dingen die lang niet iedereen ziet. Spelenderwijs leert de bezoeker sporen herkennen, begrijpen en volgen.

Muziekworkshop – Mariniersmuseum

Gedurende het hele jaar werden unieke muziekworkshops aan schoolklassen gegeven door de Tamboers en Pijpers van het Korps Mariniers. Leerlingen leren tijdens deze lessen muziek te gebruiken om gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren. De muzikanten van de Tamboers en Pijpers zijn opgeleid als volwaardige mariniers. Daarnaast zijn ze via een interne vakopleiding gespecialiseerd op trommel (tamboer) of piccolofluit (pijper). Zij verzorgen de muziek tijdens het militair ceremonieel en lopen voor de troepen uit en zorgen er door hun muziek voor dat de manschappen in de pas lopen.

Marketing & Communicatie

Het afgelopen jaar heeft het Mariniersmuseum een mix aan communicatiemiddelen ingezet om haar doelgroepen te bereiken.

Online aanwezigheid

Cijfers tussen haakjes zijn uit 2017

Website

De website van het Mariniersmuseum kende 24.929 unieke bezoekers/gebruikers in 2018 (30.045 > -17,03 %). Deze daling kan veroorzaakt zijn doordat in aanloop naar de invoer van de AVG de Google Analytics was aangepast. Dit bleek echter te rigoureus, waardoor er in de periode 23 februari tot 27 maart geen gegevens binnengekomen zijn.

Naast de website kent het museum ook diverse social mediakanalen. Naast Facebook en Twitter werd er dit jaar ook gestart met Instagram. Het museum deed tijdens de Nationale Museumweek mee aan de campagne #OnsEchteGoud en koppelde hieraan een prijsvraag.

Het afgelopen jaar is er op organisch vlak Content Marketing toegepast waarbij de creatie van social media berichten meer aandacht kreeg.

Fanbase Facebook

1971 volgers (1753 > +12 %)

Fanbase Instagram

394 volgers (0 in 2017).

Fanbase Twitter

234 volgers

In 2018 is het museum tevens gestart met Facebook en Instagram advertising, dit zal in 2019 verder worden uitgerold en verbeterd.

Externe Representatie

Ook in 2018 was het museum op een aantal externe presentaties aanwezig, zoals op 5 mei bij de viering van Bevrijdingsdag in Wageningen, tijdens de Veteranendag in Den Haag en tijdens de Wereldhavendagen in Rotterdam.

In 2018 zijn de banden met de mariniers flink aangehaald. Zo stonden wij bijvoorbeeld met een stand op het familieweekend in Doorn. De daar aangeboden publieksactiviteiten werden enorm gewaardeerd (o.a. tatoeages plakken en ansichtkaarten schrijven).

September begon traditiegetrouw met de Wereldhavendagen in Rotterdam. Het Mariniersmuseum werkte dit weekend samen met het Korps Mariniers. Het museum was wederom gevraagd een verbindende publieksactiviteit in te richten en representeerde het museum met een stand in het mariniersdorp. De vrijdag voor de Wereldhavendagen is een regionale excursiedag en deze het museum ontving in een kort tijdsbestek ruim 250 scholieren en begeleiders. Zij maakten die dag kennis met het onderwijsprogramma dat het museum vanaf dit schooljaar aanbiedt in samenwerking met het Veteraneninstituut. Duizenden bezoekers hebben op de Parkkade tijdens dit weekend kennis kunnen maken met het museum.

PR

Schietgame *VUUR!* werd geopend in juli 2018. Dit nieuws werd met name door het Algemeen Dagblad landelijk opgepakt en was op alle kanalen van de Persgroep terug te vinden. Tevens was vanaf 1 augustus de *Verhalen Baret* te zien in de entree van het museum. Een installatie van het Nationaal Comité Veteranendag waarin zes indrukwekkende verhalen worden verbeeld.

Publieksonderzoek

In 2018 is er uitgebreid onderzoek gedaan naar de bezoekerservaring van het Mariniersmuseum. Het aantal bezoekers gedurende de vakantieperiode lag iets lager dan het jaar ervoor, naar alle waarschijnlijkheid vanwege langdurige hitteperiodes. De bezoekerswaardering voor *Zeesoldaten* bleef onverminderd hoog, en scoorde gemiddeld een 8+.

Bedrijfsgegevens

Mariniersmuseum

Wijnhaven 7-13

Rotterdam

Tel 0104129600

www.mariniersmuseum.nl

Colofon

© Mariniersmuseum, Rotterdam, 2018

Samenstelling: Yrthe van der Wolf

Redactie: Nathalie Dufais, Letter Matters, Den Haag